

NAVOIY VILOYATINING TURIZM SOHASIDAGI O'ZIGA XOS YO'NALISHLARI

Ramatov Murat Qalvayevich

Navoiy Davlat Pedagogika Instituti tarix fakulteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizmning davlat va jamiyat rivojlanishidagi hissasining dolzarbligi asosi o'laroq, bizning ham mamlakatimizda bu sohaning tezlik va jadallik bilan o'sib borayotganini Navoiy viloyati misolida tasvirlanadi.

Kalit so'zlar: Turizm, milliy iqtisodiyot, moliy mustaqillik, mahalliy hududlar, makroiqtisodiyot, milliy infrastruktura, mahalliy va xorijiy bozor va h.k.

Mamlakatimizda turizm milliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, hududlarni jadal rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlari va turmush darajasini oshirish, mamlakatimizning investitsion jozibadorligini oshirishni ta'minlovchi strategik tarmoqlardan biri sifatida izchil rivojlantirishni taqozo etadi. Bugungi kunda turizmning asosiy makroiqtisodiy tarmoqlardan biri sifatidagi rolining ortib borishi, turizmning jahon iqtisodiyotidagi rolining ortib borishi mintaqada turizm imkoniyatlarini yaratishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqish va qo'llash dolzarbligini ko'rsatadi. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish choralari ko'rilmogda. Prezident O'zbekistonda turizmni rivojlantirishga qaratilgan qator qarorlarni imzoladi. Viza rejimini liberallashtirish, chet el fuqarolarini ro'yxatga olish tartiblarini soddalashtirish, turizm sohasini rivojlantirish uchun imtiyoz va preferensiyalar berish milliy turizm salohiyatini ichki va tashqi bozorda samarali targ'ib qilish, chet ellik sayyohlar uchun shart-sharoit yaratish imkonini bermoqda. Eslatib o'tamiz, hozirda 45 ta davlat fuqarolari uchun O'zbekiston Respublikasiga kirgan kundan boshlab 30 kun muddatga vizasiz rejim o'rnatilmogda, 76 ta davlat uchun esa vizalar qo'shimcha toifalarini nazarda tutuvchi vizasiz rejim soddalashtirilmogda. chet el fuqarolari uchun. Bundan tashqari, O'zbekiston logistikasini tubdan yaxshilash va mahalliy aeroportlarga parvoz qilish uchun xorijiy aviakompaniyalarni jalb qilish bo'yicha ishlarni muvofiqlashtirish masalasi ham majburiydir.

Bu O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Oliy Majlis qarorlari, Prezidentning o'nlab farmonlari, turizm sohasida hamkorlik qilish to'g'risida o'nlab davlatlar bilan shartnomalar imzolangan. Mamlakatimizda turizm sohasini jadal rivojlantirish, jumladan, xususiy sektorning ustuvor ishtirokini ta'minlash uchun eng qulay iqtisodiy, ma'muriy-huquqiy shart-sharoitlarni yaratish maqsadida bir qancha yo'nalishlar bo'yicha alohida turizmni rivojlantirish dasturi ishlab chiqildi. Turizm sohasidagi eng muhim vazifalardan biri uning raqobatbardoshligi va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, hududlarning iqtisodiy salohiyati va daromad bazasini kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish va milliy turizm mahsulotlarini jahon bozoriga faol olib chiqishdan iborat. Shu bilan birga, mamlakatimiz hududlarida zamonaviy turizm infratuzilmasini yaratish chora-tadbirlariga alohida e'tibor qaratilmogda. Buning uchun davlat dasturlariga muvofiq Andijon viloyatining Xonobod shahrida beshta zamonaviy mehmonxona, Jizzax viloyatining Farish va Arnasoy tumanlarida beshta zamonaviy dam olish maskani, shuningdek, Aydar Arnasoy ko'llarida, Toshkent shaharlarida to'rt yulduzli mehmonxonalar barpo etish rejalashtirilgan. Shahrisabz va Qarshi, Qashqadaryo viloyati. Xorijlik sayyohlar uchun Stonlik tumanidagi Chimyon tizmasida, shuningdek, Navoiy viloyatida To'dako'lining janubiy qirg'og'ida va Aydarko'l sohillarida mehmonxona majmuasi quriladi.

O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziri rahnamoligida 2018-2019-yillarda turizmni rivojlantirish bo'yicha ustuvor chora-tadbirlar dasturiga kiritilgan tadbirlar ijrosini muntazam o'rganish tizimini joriy etish ko'zda tutilgan. Shu maqsadda Dastur ijrosini tizimli nazorat qilish, vazirlik va idoralar faoliyatini muvofiqlashtirish, shuningdek, mamlakatimizda turizm sohasiga oid muammolarni tezkor hal etish va hal etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi huzurida

Muvofiqlashtiruvchi kengash tashkil etildi. Belgilangan tadbirlarning o'z vaqtida va sifatli bajarilishini ta'minlash maqsadida Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi Raisi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari rahbarligida turizmni rivojlantirish bo'yicha hududiy kengashlar tashkil etildi. O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning turizmni jadal rivojlantirish to'g'risidagi farmoni bu borada jiddiy o'zgarishlar bo'lishiga umid qilish imkonini beradi. Yuqoridagi omillarni hisobga olgan holda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Bozor munosabatlarining hozirgi bosqichida ochiq e'tirof etish kerakki, tashqi va ichki muhitning tez o'zgarishi tufayli O'zbekistonda turizm bozorini rivojlantirishda ham bir qator muammolar mavjud. Xususan, bizning mamlakatimizda ham ma'lum qiyinchiliklar mavjud. Iqtisod, iqtisodiyotning umumiy holati ko'p narsani orzu qilib qo'yadi va natijada turizm xizmatlariga bo'lgan transport va demografik ehtiyojlarning pastligi, tarmoqning moddiy bazasining pastligi va rivojlanmaganligi bozorga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. xorijiy turizm. Bu esa, o'z navbatida, turizm industriyasiga investitsiyalarning kam bo'lishiga va bu sohaga investitsiyalarning kamayishiga olib keladi. Dunyo bo'ylab turizm ulkan salohiyatga ega bo'lib, iqtisodiyot rivojiga o'z hissasini qo'shmoqda. Hozirda bu O'zbekiston taraqqiyotida muhim omil bo'lmoqda. Turizm bozori doimiy boshqaruv va nazoratga muhtoj, ilmiy va oqilona rejalashtirish tamoyillari qo'llanilishi kerak. So'nggi yillarda rasmiylarning turizmga munosabati keskin o'zgardi. Ular turizmni milliy iqtisodiyotdagi inqirozdan chiqish, bozor zonasini shakllantirish, davlat byudjetiga katta miqdorda mablag' kiritishning muhim yo'li, bo'sh vaqtni oqilona o'tkazish, bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish va xalqni ijtimoiy hayotga jalb etish usuli sifatida ta'riflaydilar. ular mamlakatning tarixiy va madaniy qadriyatlarini buzadi.

Xorijlik ekspertlar O'zbekiston Respublikasini o'zining noyob tabiiy boyliklari va tarixiy-madaniy merosi bilan eng istiqbolli sayyohlik mamlakatlaridan biri deb biladi. O'zbekistonning milliy-madaniy tiklanishi sharoitida ichki turizmning roli muttasil ortib bormoqda. Shuning uchun ham O'zbekiston turizm kompaniyalarining rejalarida uning ijtimoiy-iqtisodiy va kognitiv funksiyalarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash nazarda tutilgan, chunki bu bozor munosabatlariga o'tishga katta ta'sir ko'rsatadi. XXI asrda O'zbekiston Respublikasida turizm faoliyatining asosiy maqsadi mehmondo'stlik industriyasini yanada rivojlantirish uchun tashkiliy-huquqiy va iqtisodiy muhitni yaratish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish asosida raqobatbardosh turizm bozorini shakllantirishdan iborat. , respublikaning tarixiy-madaniy salohiyati, uning ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlari va ekologik xavfsizligi. Hozirgi sharoitda turizm sohasini innovatsion rivojlantirishning istiqboldagi maqsadi ijtimoiy-iqtisodiy va iqtisodiy masalalarni hal etish, turizmni milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirish va milliy madaniy tiklanishdan iborat.

Turizm industriyasining asosiy vazifasi O'zbekistonning tabiiy iqlimi, rekreatsion, ijtimoiy-iqtisodiy, tarixiy-madaniy imkoniyatlarini hisobga olgan holda ichki va xalqaro turizm ehtiyojlarini qondirish uchun yuqori rentabelli turizm tarmog'ini yaratishdan iborat. O'zbekiston xalqaro turizm bozorida mustahkam o'rin egallashi uchun turistlar uchun yuqori darajadagi qulaylik, barcha turdagi xizmatlar standartlari tizimini va xavfsizlik kafolatlarini yaratishi zarur. "Turizm to'g'risida"gi qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va Vazirlar Mahkamasining qarorlari asosida O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- O'zbekiston Respublikasining davlat manfaatlari va tegishli qonunlari, xalqaro turizm amaliyoti standartlarni hisobga olgan holda turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash;
- turizmni yanada rivojlantirishga xizmat qiluvchi qonunchilik va boshqa me'yoriy hujjatlarni tayyorlash;
- tashkiliy tuzilmani, tarmoqni boshqarish va tartibga solishni takomillashtirish;
- axborot va reklama faoliyati yo'nalishlarini belgilash, marketing va ekskursiya-uslubiy xizmatlarni tashkil etish;

- rivojlangan turizm infratuzilmasini yaratish;
 - turistik va rekreatsion zonalar, hududlar va turistik markazlarni rivojlantirish;
 - imtiyozli moliyalashtirish va kreditlash orqali turizm faoliyatini rag'batlantirish;
 - malakali kadrlar bilan ta'minlash va sanoat tarmoqlarini yaratish;
 - kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yaratish
- tabiiy resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilish zaruriyatini hisobga olgan holda turizm faoliyati tamoyillari va mexanizmlarini ishlab chiqish.

Aytishlaricha, Navoiy viloyati hali ham sayohatchilar uchun ko'plab noma'lum syurprizlarga ega. Qizilqum cho'lida yuzlab kilometrlarga cho'zilgan hududda bugungi kun voqeligida ichki turizmni rivojlantirish uchun yaratilgan qulay shart-sharoitlardan kelib chiqib, mehmondo'stlikning klassik konsepsiyasi barpo etilmoqda. Aslida, ichki turizmni sanitariya va karantin me'yorlarini hisobga olgan holda yangidan yaratish kerak bo'ladi. Shu munosabat bilan viloyat turizmni rivojlantirish uchun imkoniyatlar mavjud, deya ta'kidlaydi viloyat turizmni rivojlantirish boshqarmasi va Navoiy viloyatining noyob tabiiy, tarixiy-madaniy boyliklarini iqtisodiy yo'nalishga yanada samarali aylantirish, mavjud resurslarni rivojlantirish va ulardan foydalanish zarurligini ta'kidlaydi. infratuzilmani yaratish, turistik marshrutlar va xizmatlarning yangi turlarini joriy etish. Hududning dam olish va sayohat qilish maskani sifatida rivojlanishi umuman o'sishga turtki beradi: hudud nafaqat sayyohlar, balki mahalliy aholi ham foydalanishi mumkin bo'lgan yuqori sifatli infratuzilmaga ega, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik jonlandi. Inqirozli vaziyat mahalliy turizm industriyasini ommabop mahsulotlarni yaratishga va ularni ilgari surishga undab, viloyat byudjetida pul qoldirishga majbur qilmoqda.

Xorijdan kelayotgan mehmonlar oqimi o'tgan yillarga nisbatan ikki yarim barobar oshdi. Shunga ko'ra, mahalliy turoperatorlar soni 2019-yildagi to'rttadan joriy yil boshida o'n sakkiztaga ko'paydi. Logistika turistik toifadagi 25 ta avtobus, 21 ta mikroavtobus va 5 ta elektromobil jalb etildi. Joriy yilda viloyat va shaharlarda tasdiqlangan namunaviy loyihalar asosida 53 ta zamonaviy sanitariya inshooti, jumladan, yo'llar bo'yida barpo etish dasturi tasdiqlandi. Mahalliy va xorijlik sayyohlar uchun qo'shimcha qulayliklar yaratish maqsadida viloyatda infratuzilmani, jumladan, tog'li hududlarni rivojlantirish borasida ham salmoqli ishlar amalga oshirildi. Bunga mintaqaviy turizm sohasida amalga oshirilayotgan mehmonxonalar, ekoturizm va logistika markazlari, dam olish markazlari barpo etishni nazarda tutuvchi investitsiya loyihalari ko'maklashmoqda. Shu tariqa, joriy yilning bahorida Qiziltepa tumanidagi To'dako'l suv ombori hududida sakkiz gektar maydonda yozgi dam olish maskani qurilishi boshlandi. Ko'p milliard dollarlik turizm loyihasi qiziqarli, chunki u keng ko'lamli kompleksni ifodalaydi. Bu yerda an'anaviy dam olish maskanlari (plyaj, suzish havzasi, akvapark, 50 o'rinli mehmonxona) bilan bir qatorda mini-Disneylend, spa saloni, ochiq osmon ostidagi stadion, sog'lomlashtirish markazi, tibbiyot burchaklari ham mavjud. Birinchi bosqichda hududlarni obodonlashtirish ishlari olib borildi: uch mingta manzarali daraxt ko'chatlari o'tqazildi, sohil bo'ylab tabiiy maysalar yotqizildi. Muassasa 300 dan ortiq mahalliy va xorijiy sayyohlarga xizmat ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Turizm mahalliy iqtisodiyotning o'sishiga muhim hissa qo'shmoqda. Rivojlanayotgan mahalliy iqtisodiyot aholiga yanada baxtli va farovon hayot kechirish uchun imkoniyatlar yaratadi. Biroq, har bir mintaqaga o'z salohiyatini to'liq amalga oshirish uchun ma'lum bir yordamga muhtoj. Jamiyatlar iqtisodiy o'sish uchun qo'shni shaharlar, tumanlar va boshqa hududlarga bog'liq va turizm bu jarayonda, ayniqsa kichikroq jamoalar uchun muhim rol o'ynaydi. Turizm mahalliy iqtisodga bir qancha imtiyozlar beradi. Bu tashrif buyuruvchilarni jalb qilish va hududga sarflangan pul miqdorini oshirish orqali yangi daromad manbalarini yaratadi. Mehmonlar mahalliy diqqatga sazovor joylarni o'rganar ekan, ular restoranlar, mehmonxonalar va yodgorlik do'konlari kabi mahalliy korxonalaridan tovarlar va xizmatlar sotib oladilar. Bu esa, o'z navbatida, aholi bandligini ta'minlab, aholiga qulaylik yaratish imkonini bermoqda. Bundan

tashqari, turizm yangi mehmonxonalar, transport tizimlari va boshqa qulayliklarni qurish kabi infratuzilmani rivojlantirishni rag'batlantirishi mumkin. Bu nafaqat ish o'rinlari yaratish, balki yangi korxonalar, investorlar va tadbirkorlarni jalb etish, hudud iqtisodiyoti yuksalishiga xizmat qilmoqda. Turizm, ayniqsa, mahalliy iqtisodlarini rivojlantirish uchun cheklangan resurslarga ega bo'lgan kichik jamoalar uchun juda muhimdir. Mehmonlarni jalb qilish orqali kichik shaharlar yangi daromad manbalarini yaratishi va yangi ish o'rinlarini yaratishi mumkin. Turizm, shuningdek, mahalliy madaniyat, an'analar va merosni targ'ib qilish va saqlashga yordam beradi, aholini o'z jamiyati bilan faxrlanishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Закон Республики Узбекистан «О туризме» 1999 г.
2. Указ Президента Республики Узбекистан от 7 февраля 2017 года «О стратегии дальнейшего развития Республики Узбекистан».
3. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных организационных мерах по созданию благоприятных условий для развития туристического потенциала Республики Узбекистан» от 3 февраля 2018 г. N УП-5326
4. Мирзаев, М.Т. Алиева. Основы туризма. Учебное пособие. Ташкент
5. Alam, M. (2018, May 28). The type of tourType of Tourism practiced in Chitral is conscious of the People's Culture.
6. (T. A. Shah, Interviewer) Baloch, Q. B. (2008). Managin Tourism in Pakistan (A Case study of Chitral). Qurtaba University .